

WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE ekonomia społeczna W WYMIARZE LOKALNYM

Ekonomia społeczna w praktyce to działalność podmiotów ekonomii społecznej (PES). Niniejsza mapa jest próbą pokazania ich różnorodności funkcji i form prawnych. Poniżej przedstawiamy podział kompetencji PES, stanowiących swoisty dowód na istnienie ekonomii społecznej. Trzeba jednak podkreślić, że ze względu na ciągle jeszcze małą skalę rozwoju ekonomii społecznej w Polsce, wiele z opisanych tu obszarów dopiero czeka na rozwinięcie, a wybrane przez nas przykłady PES nie wyczerpują kondycji ekonomii społecznej w regionie.

Funkcje podmiotów ekonomii społecznej:

A INTEGRACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA

Celem jest tu podniesienie szans na rynku pracy albo faktyczne zatrudnianie osób w jakiś sposób wykluczonych. Przykładem tego typu działania może być fundacja wspierająca osoby z autyzmem. Tworząc dla swoich podopiecznych miejsca pracy przyczynia się do integracji społecznej tych osób i pomaga im uczestniczyć w życiu społeczeństwa. Innym przykładem integracji społeczno-zawodowej jest działalność zakładów aktywności zawodowej czy centrów integracji społecznej.

B DOSTARCZANIE USŁUG UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

Usługi publiczne świadczone przez przedsiębiorstwa społeczne mogą mieć bardzo różny charakter, ale przynajmniej dwie ich grupy (usługi społeczne oraz usługi techniczne) są szczególnie ważne dla przedsiębiorczości społecznej:

a) Usługi społeczne – należą do nich np.: usługi edukacyjne, takie jak prowadzenie przedszkola czy szkoły, ale także różne formy kształcenia ustawicznego oraz edukacji nieformalnej. Przedsiębiorstwa społeczne mają też duży potencjał do działań w obszarze usług socjalnych – są to zarówno te usługi, które nie stanowią konkurencji dla rynku (np. schroniska dla bezdomnych), ale i te, w których konkurencja taka się pojawia (zarówno w zabieganiu o środki publiczne jak i środki samych konsumentów), np. usługi opiekuńcze świadczone w domu oraz prowadzenie różnego rodzaju instytucji opiekuńczych. Pokrewne temu są działania w szeroko rozumianym obszarze służby zdrowia. Mowa tu przede wszystkim o personelu pomocniczym, który byłby w stanie odciążać wykwalifikowany personel medyczny.

b) Usługi techniczne mogą dotyczyć np. utrzymywania zieleni miejskiej i innych prac porządkowych związanych z mieniem publicznym. Pokrewne temu są usługi związane ze zbieraniem odpadów, ich segregacją i utylizacją.

C USŁUGI O CHARAKTERZE WZAJEMNYM

Są to przedsięwzięcia działające w obszarze rynku i konkurencyjne właśnie ze względu na swój wzajemnościowy charakter, gdzie zysk z działalności przeznaczany jest na obniżenie kosztów transakcyjnych. Dzięki temu może z nich korzystać więcej osób. Przykładem są ubezpieczenia wzajemne (towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych), usługi zdrowotno-opiekuńcze, spółdzielnie telefoniczne itp. Są to też alternatywne mechanizmy wymiany, np. tzw. banki czasu (czyli wzajemne dzielenie się kompetencjami i usługami w ramach grupy osób zrzeszonych w banku) albo systemy barterowe.

D USŁUGI NA OTWARTYM RYNKU

Wśród tego rodzaju usług w szczególności wymienić trzeba: usługi budowlano-remontowe, turystyczne, hotelarskie, gastronomiczne (np. catering), informatyczne, a także usługi w zakresie sprzątanii czy ochrony mienia oraz różne formy telepracy. Są to zarówno usługi adresowane do otwartego rynku (jak np. tradycyjne spółdzielnie), ale także działania przedsiębiorstw (w szczególności spółdzielni socjalnych), które w ramach świadczonych usług dają jednocześnie pracę „trudnozatrudnialnym” grupom osób.

E ROZWÓJ WSPÓLNOT LOKALNYCH

Ilustracją tego typu kompetencji są wszelkie działania w wymiarze lokalnym, które za cel wyznaczają sobie poprawę warunków życia, np. walka z biedą, zmniejszenie bezrobocia, często poprzez wykorzystanie/ wzmocnienie lokalnego potencjału.

F DZIAŁALNOŚĆ HANDLOWA I PRODUKCYJNA

Może dotyczyć zarówno dóbr wytwarzanych przez same przedsiębiorstwa społeczne, jak i pośrednictwa w sprzedaży dóbr wytworzonych przez innych, (np. towarów w ramach tzw. sprawiedliwego handlu) lub też towarów uzyskanych z różnego rodzaju darowizn krajowych lub zagranicznych, z których dochód przeznaczany jest na cele społeczne. Przedsiębiorstwa społeczne mogą też podejmować działalność produkcyjną. Teoretycznie może to dotyczyć każdej dziedziny (patrz: działania tradycyjnych spółdzielni produkcyjnych, rzemieślniczych, rolniczych itd.), ale szczególne miejsce zajmują tu przedsiębiorstwa zatrudniające osoby mające kłopoty z samodzielnym odnalezieniem się na rynku pracy. W tym przypadku chodzi szczególnie o te rodzaje produkcji „pracochłonnej” i niekoniecznie technologicznie zaawansowanej, np. produkcja mebli, szycie i naprawa odzieży, produkcja różnych form rękodzieła (w szczególności artystycznego). Szczególną grupę stanowi także produkcja żywności – zwłaszcza żywności specyficznej, a zatem albo produktów regionalnych albo produkcji żywności ekologicznej, organicznej.

Ponieważ **pojęcie ekonomii społecznej** jest bardzo szerokie, warto opisać ją poprzez instytucje stanowiące „rdzeń” tego środowiska – tzw. **przedsiębiorstwa społeczne**. Najbardziej popularną i często stosowaną definicją jest ta, sformułowana przez pracowników europejskiej sieci badawczej EMES (*European Research Network*). Według niej za przedsiębiorstwo społeczne uznaje się działalność o celach głównie społecznych, której zyski w założeniu są reinwestowane w te cele lub we wspólnotę, a nie zwiększanie dochodu udziałowców czy też właścicieli. EMES określa kryteria społeczne i ekonomiczne, którymi powinny charakteryzować się inicjatywy wpisujące się w ekonomię społeczną.

KRYTERIA EKONOMICZNE:

- prowadzenie działalności w sposób względnie ciągły, regularny w oparciu o instrumenty ekonomiczne;
- niezależność, suwerenność instytucji w stosunku do instytucji publicznych;
- ponoszenie ryzyka ekonomicznego;
- istnienie choćby nielicznego płatnego personelu.

KRYTERIA SPOŁECZNE:

- wyraźna orientacja na społecznie użyteczny cel przedsięwzięcia;
- oddolny, obywatelski charakter inicjatywy;
- specyficzny, możliwie demokratyczny system zarządzania;
- możliwie wspólnotowy charakter działania;
- ograniczona dystrybucja zysków.

Ten zestaw kryteriów jest definicją idealnego przedsiębiorstwa społecznego. Od przedsięwzięć zaliczanych do tego sektora nie wymaga się zatem spełnienia wszystkich kryteriów, lecz większości z nich. Poniżej przedstawiamy definicje form prawnych podmiotów ekonomii społecznej, w ramach których funkcjonują przedsiębiorstwa społeczne.

ORGANIZACJA POZARZĄDOWA

Nie jest jednostką sektora finansów publicznych (w rozumieniu przepisów o finansach publicznych) i nie działa w celu osiągnięcia zysku. To osoba prawna lub jednostka nieposiadająca osobowości prawnej, utworzona na podstawie ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia. Organizacje pozarządowe mogą prowadzić działalność ekonomiczną m.in. w formie działalności gospodarczej, w formie działalności odpłatnej pożytku publicznego, zakładając spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, spółdzielnię socjalną, prowadząc zakład aktywności zawodowej, centrum integracji społecznej.

Fundacje i stowarzyszenia mogą prowadzić wyodrębnioną działalność gospodarczą. Może być to działalność handlowa, usługowa czy też produkcyjna. Prowadzenie działalności gospodarczej przez te podmioty powinno służyć przede wszystkim realizacji ich celów statutowych. Podobnie zysk z działalności gospodarczej powinien służyć działalności statutowej i nie może być dzielony między pracowników, członków czy też fundatorów. Fundacje i stowarzyszenia mogą także prowadzić quasi działalność ekonomiczną w formie działalności odpłatnej pożytku publicznego. W tym przypadku organizacja pozarządowa pobiera za swoją działalność w sferze zadań publicznych wynagrodzenie, którego wysokość nie może przewyższać kosztów prowadzenia tej działalności, czyli nie może przynosić zysków. Działalnością odpłatną jest także sprzedaż towarów bądź usług wytwarzanych lub świadczonych przez osoby korzystające z działalności organizacji, w tym w zakresie rehabilitacji oraz przystosowania do pracy zawodowej osób niepełnosprawnych.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (Sp z o.o.)

Jest to spółka kapitałowa. Zgodnie z Kodeksem spółek handlowych można założyć spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, jak i spółkę akcyjną, nie tylko w celach zarobkowych, ale także w celach niezarobkowych. Spółki mogą być zakładane przez osoby fizyczne oraz osoby prawne, np. przez fundacje, stowarzyszenia. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, które nie działają w celu osiągnięcia zysku, całość dochodu przeznaczają na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich członków, udziałowców, akcjonariuszy, czy też pracowników, mogą prowadzić działalność pożytku publicznego oraz ubiegać się o przyznanie statusu organizacji pożytku publicznego.

Zakład aktywności zawodowej (ZAZ)

Podmiot, w którym co najmniej 70% zatrudnionych to osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub wskazane grupy osób ze stopniem umiarkowanym. Zakład aktywności zapewnia zatrudnionym osobom niepełnosprawnym specjalistyczną opiekę medyczną oraz usługi rehabilitacyjne. Obok aktywizacji zawodowej jego celem jest przygotowanie do życia w otwartym środowisku. ZAZ-y mogą być tworzone przez organizacje pozarządowe, samorządy gminne i powiatowe, nie są samodzielnymi formami prawnymi, a jedynie organizacyjnie i finansowo wydzielonymi jednostkami, które uzyskują status zakładu aktywności zawodowej.

Centrum integracji społecznej (CIS)

Instytucja realizująca integrację społeczną i zawodową osób wykluczonych społecznie, które znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestniczenie w życiu społecznym, zawodowym i rodzinnym. Uczestnikami zajęć w CIS mogą być: osoby bezdomne, uzależnione od alkoholu lub narkotyków, osoby chore psychicznie, długotrwale bezrobotne, opuszczające zakłady karne, uchodźcy, osoby niepełnosprawne. CIS-y mogą być tworzone przez wójtów, burmistrzów, prezydentów miast oraz organizacje pozarządowe.

Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych (TUW)

Towarzystwo ubezpieczeniowe, ubezpieczające swoich członków na zasadzie wzajemności. TUW zyski z działalności przeznacza na obniżenie kosztów ubezpieczenia swoich członków w zamian za składki pokrywające jedynie wypłacone świadczenia oraz koszty działalności. Zawiązana w ramach TUW grupa ubezpieczających połączona jest wspólnotą interesów jej członków.

Spółdzielnia Pracy

Przedsiębiorstwo prowadzące działalność w oparciu o osobistą pracę członków. Praca członków spółdzielni jest niezbędna dla realizacji celu gospodarczego każdej spółdzielni pracy, dlatego też spółdzielnia i wszyscy jej członkowie mają obowiązek nawiązywania stosunku pracy, i pozostawania w nim.

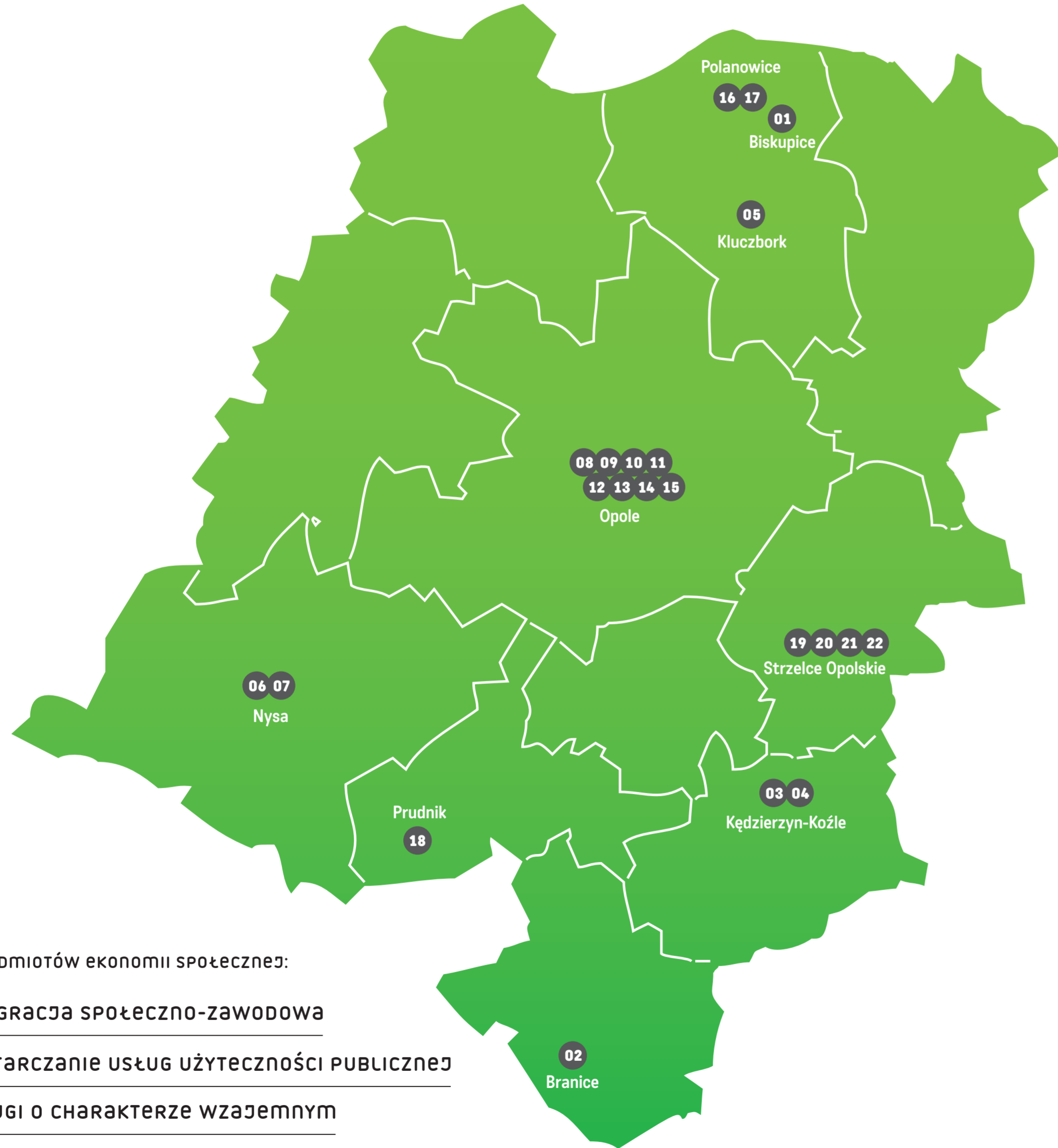
Spółdzielnia Socjalna

Szczególny rodzaj spółdzielni pracy. Przedmiotem działalności spółdzielni socjalnej jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków. Spółdzielnia socjalna działa na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej jej członków, w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Podmiot ten może prowadzić działalność społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków oraz ich środowiska lokalnego, a także działalność społecznie użyteczną w sferze zadań publicznych. Spółdzielnię socjalną mogą założyć: osoby bezrobotne, bezdomne, uzależnione od alkoholu, narkotyków, chore psychicznie, zwalniane z zakładów karnych, uchodźcy. Założycielami spółdzielni socjalnej mogą być także organizacje pozarządowe oraz jednostki samorządu terytorialnego.

Spółdzielnia Inwalidów

Szczególny rodzaj spółdzielni pracy, której przedmiotem działalności jest zawodowa i społeczna rehabilitacja inwalidów przez pracę w prowadzonym wspólnie przedsiębiorstwie.

Ekonomia Społeczna w wymiarze Lokalnym

Funkcje podmiotów ekonomii społecznej:

- A** INTEGRACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA
- B** DOSTARCZANIE USŁUG UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ
- C** USŁUGI O CHARAKTERZE WZAJEMNYM
- D** USŁUGI NA OTWARTYM RYNKU
- E** ROZWÓJ WSPÓLNOT LOKALNYCH
- F** DZIAŁALNOŚĆ HANDLOWA I PRODUKCYJNA

BISKUPICE

01 Spółdzielnia Socjalna „GRÓD”
Biskupice 58
46-220 Byczyna
T: 602 613 386
e-mail: andrzej.kosiuk@wp.pl
www.grod.pl.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: **turystyka i sport** (noclegi, sklep z pamiątkami), **gastronomia i produkcja żywności, dom, budowa, remonty** (usługi budowlane, montowanie kolektorów słonecznych), **reklama i poligrafia**
A D F

BRANICE

02 Zakład Aktywności Zawodowej im. Jana Pawła II przy Stowarzyszeniu na rzecz Osób Niepełnosprawnych w Branicach
ul. Szpitalna 18
48-140 Branice
T/F: 77 486 07 22
e-mail: zaz-branice@wp.pl
www.zaz.branice.info
rodzaj podmiotu: zakład aktywności zawodowej
oferta: **reklama i poligrafia, usługi rękodzielnicze** (produkcja ceramiki artystycznej)
A D F

KĘDZIERZYN-KOŹLE

03 Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna OGNIWO
pl. Wolności 9/2
47-220 Kędzierzyn-Koźle
T: 77 481 63 68
e-mail: wss.ogniwo@neostrada.pl
oferta: **dom, budowa, remonty, komputery i informatyka** (naprawa komputerów), **usługi eksperckie** (usługi biurowe), **gastronomia i produkcja żywności** (hodowla pieczarek), **usługi porządkowe i recykling** (czyszczenie dywanów)
A D F

04 Spółdzielnia Inwalidów INMET Zakład Pracy Chronionej

ul. Portowa 33
47-206 Kędzierzyn-Koźle
T/F: 77 482 38 51
e-mail: zbyt@inmet.pl
www.inmet.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia inwalidów
oferta: **dom, budowa, remonty** (produkcja i sprzedaż artykułów gospodarstwa domowego)
A D F

KLUCZBORK

05 Spółdzielnia Pracy Handlowo-Produkcyjna Mix-Pasz
ul. Sienkiewicza 24
46-200 Kluczbork
T/F: 77 418 11 70
e-mail: mix_pasz@wp.pl
www.mix-pasz.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia pracy
oferta: **zwierzęta** (produkcja i sprzedaż pasz dla zwierząt)
A D F

NYSZA

06 Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna NISSA w Nysie
ul. Mazowiecka 1
48-300 Nysa
T/F: 77 407 60 10
e-mail: wss_nissa@oz.pl
wss-nissa.freehostia.com
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: **reklama i poligrafia, komputery i informatyka** (serwisowanie i sprzedaż komputerów, tworzenie stron internetowych), **usługi porządkowe i recykling, usługi eksperckie** (pośrednictwo pracy), **transport i motoryzacja** (przeprowadzki, usługi kurierskie)
A D

07 Spółdzielnia Pracy CUKRY NYSKIE

al. Wojska Polskiego 9
48-300 Nysa
T: 77 433 24 11
F: 77 433 36 44
e-mail: info@cukrynyskie.com.pl
www.cukrynyskie.com.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia pracy
oferta: **gastronomia i produkcja żywności** (produkcja słodczy)
A D F

OPOLE

08 Zakład Aktywności Zawodowej w Opolu przy Fundacji Dom Rodzinnej Rehabilitacji Dzieci z Porażeniem Mózgowym
ul. Mieleckiego 4A
45-115 Opole
T: 77 44 151 50-51
F: 77 441 51 40
e-mail: zaz@zaz.opole.pl
www.zaz.opole.pl
rodzaj podmiotu: zakład aktywności zawodowej
oferta: **reklama i poligrafia, usługi rękodzielnicze** (wyroby ceramiczne i artystyczne), **usługi porządkowe i recykling** (pielegnacja terenów zielonych), **odzież i tekstylia** (usługi krawieckie)
A D F

09 Spółdzielnia Pracy Surowców Mineralnych

ul. Kardynała Bolesława Kominka 3
45-032 Opole
T: 77 454 27 66, 77 453 73 22
F: 77 454 49 42
e-mail: marketing@spsm.pl
www.spsm.qt.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia pracy
oferta: **dom, budowa, remonty** (produkcja kruszyw budowlanych, piasków i żwirów filtracyjnych)
A D F

10 Opolska Fundacja Antyrakowa

ul. Luboszycka 11/10
45-215 Opole
T: 77 455 01 00
e-mail: ofa@ofa.com.pl
www.ofa.com.pl
rodzaj podmiotu: fundacja
oferta: **zdrowie i uroda** (sprzedaż sprzętu medycznego, gabinet konsultacji onkologicznej, publikacje)
D

11 Towarzystwo Alternatywnego Kształcenia

ul. Barlickiego 5
45-082 Opole
T/F: 77 453 77 66
e-mail: szkola@tak.opole.pl
www.tak.opole.pl
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: **dzieci i młodzież** (prowadzenie trzech szkół: podstawowej, gimnazjum oraz liceum)
B D

12 Polski Związek Niewidomych, Oddział Opolski

ul. Kościuszki 25/1
45-063 Opole
T: 77 442 61 15-16
e-mail: pzn_opole@op.pl
www.pzn.opole.pl
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: **szkolenia i konferencje, usługi eksperckie** (publikacje), **zwierzęta** (wynajem psów przewodników)
A D

13 Opolskie Stowarzyszenie Integracji Lokalnej

ul. Książąt Opolskich 8
45-006 Opole
T: 77 474 00 19, 77 441 40 48
F: 77 441 40 48
e-mail: biro@eintegracja.pl
www.eintegracja.pl
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: **szkolenia i konferencje** (szkolenia z zakresu agroturystyki), **gastronomia i produkcja żywności** (catering)
D E F

14 Polski Związek Głuchych, Oddział Opolski

ul. 1 Maja 21
45-068 Opole
T/F: 77 454 35 87
e-mail: biro@pzgopole.pl
www.pzgopole.pl
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: **zdrowie i uroda** (sprzedaż aparatów słuchowych), **usługi eksperckie** (publikacje, kursy języka migowego)
A D

15 Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych, Biuro Regionalne w Opolu

ul. Reymonta 14
45-066 Opole
T: 77 454 46 26
e-mail: biuroz6@tuw.pl
rodzaj podmiotu: towarzystwo ubezpieczeń wzajemnych
oferta: **finanse i ubezpieczenia** (ubezpieczenia)
C

POLANOWICE

16 Centrum Integracji Społecznej CISPOL w Polanowicach przy Urzędzie Miasta w Byczynie

Polanowice 94
46-220 Byczyna
T/F: 77 414 46 21
e-mail: cispol@byczyna.pl
www.cispol.pl
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: **usługi porządkowe i recykling** (sprzedaż odpadów typu PET i szkło, pielegnacja terenów zielonych), **dom, budowa, remonty** (usługi stolarskie), **usługi rękodzielnicze** (produkcja toreb ekologicznych)
A B D F

17 Spółdzielnia Socjalna Usługowo-Handlowo-Produkcyjna w Byczynie

Polanowice 94
46-220 Byczyna
T/F: 77 414 45 11
e-mail: spoldzielnia.socjalna@wp.pl
www.spoldzielnia.byczyna.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: **szkolenia i konferencje** (usługi szkoleniowe)
A D

PRUDNIK

18 Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych, Oddział w Prudniku

ul. Tkacka 1
48-200 Prudnik
T: 77 436 51 30
rodzaj podmiotu: towarzystwo ubezpieczeń wzajemnych
oferta: **finanse i ubezpieczenia** (ubezpieczenia)
C

STRZELCE OPOLSKIE

19 Centrum Integracji Społecznej w Strzelcach Opolskich przy Stowarzyszeniu na rzecz Rozwoju Przedsiębiorczości Społecznej

ul. Budowlanych 6
47-100 Strzelce Opolskie
T/F: 77 463 91 32
e-mail: cis-strzelce@wp.pl
www.cis-strzelce.pl
rodzaj podmiotu: centrum integracji społecznej
oferta: **usługi porządkowe i recykling, odzież i tekstylia** (usługi krawieckie), **dom, budowa, remonty**
A B D F

20 Strzelecka Spółdzielnia Socjalna SYDORAJ

ul. Krakowska 4
47-100 Strzelce Opolskie
T: 77 461 23 29
e-mail: sydoraj@oz.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: **usługi porządkowe i recykling** (czyszczenie dywanów i tapicerek, sprzątanie pomieszczeń, odśnieżanie, pielegnacja terenów zielonych), **usługi opiekuńcze, reklama i poligrafia**
A B D

21 Spółdzielnia Inwalidów ZORZA

ul. 1 Maja 27
47-100 Strzelce Opolskie
T: 77 463 80 15
F: 77 463 81 32
e-mail: zorzazpchr@zorzazpchr.fr.pl
www.zorzazpchr.eu
rodzaj podmiotu: spółdzielnia inwalidów
oferta: **odzież i tekstylia** (produkcja i sprzedaż rękawic ochronnych)
A D F

22 Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „BARKA”

ul. Krakowska 16
47-100 Strzelce Opolskie
T: 77 463 83 77
e-mail: barkastrzelce@interia.pl
www.barkastrzelce.org.pl
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: **dom, budowa, remonty, odzież i tekstylia** (sprzedaż artykułów używanych)
A D